

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

«Економічної теорії»

на тему:

«Вплив міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки»

Студентки 2 курсу групи ФМО-21

напрямку підготовки «Фінанси і кредит»

Онукевич О.І.

Керівник:

Длугопольський Олександр Володимирович

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль 2016

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«Макроекономіка»

на тему:

«Вплив міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки»

Студентки групи ФМО-21

Онукевич Олени Іванівни

ПЛАН

ВСТУП

- 1. Суть і роль міжнародної торгівлі для економічного розвитку економіки*
1. Загальна характеристика міжнародної торгівлі:
 - 1.1. Сутність міжнародної торгівлі та її види;
 - 1.2. Основні етапи розвитку міжнародної торгівлі;
 - 1.3. Сучасне значення міжнародної торгівлі;
 - 1.4. Методи регулювання міжнародної торгівлі.
 2. Роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку:
 - 2.1. Україна в СОТ.
 3. Динаміка зовнішньої торгівлі України за 2013-2015:
 - 3.1. Стан зовнішньоторговельного балансу України 2015;
 - 3.2. Зовнішня торгівля України товарами та послугами 2014-2015;
 - 3.3. Зовнішньоторговельні операції товарами за січень 2015.
 4. Шляхи вдосконалення та перспективи розвитку міжнародної торгівлі України.
- 2. Методи регулювання міжнародної торгівлі*
- 3. Стану міжнародної торгівлі України 2010-2015 рр.*
- 4. Шляхи удосконалення і перспективи розвитку міжнародної торгівлі в Україні в економічно-соціальному контексті*

ВИСНОВОК

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Керівник:
Проф. Д. Луценко
25.12.15

ПЛАН

ВСТУП

1. Суть і роль міжнародної торгівлі для глобального розвитку економіки.
2. Методи регулювання міжнародної торгівлі.
3. Аналіз міжнародної торгівлі України 2010-2015.
4. Шляхи удосконалення і перспективи розвитку міжнародної торгівлі в сучасних соціально-економічних умовах.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. Суть і роль міжнародної торгівлі для глобального розвитку економіки.....	7
2. Методи регулювання міжнародної торгівлі.....	12
3. Аналіз міжнародної торгівлі України 2010-2015.....	17
4. Шляхи удосконалення і перспективи розвитку міжнародної торгівлі в сучасних соціально-економічних умовах.....	28
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

Вступ

Міжнародна торгівля є найстарішою формою міжнародних економічних відносин і виникла вона швидше, ніж почало формуватися світове господарство. Міжнародна торгівля пройшла п'ять етапів розвитку. Перший етап тривав з XVIII ст. до першої половини XIX ст., і характеризувався промисловими революціями, які замінили мануфактурне виробництво машиною індустрією в країнах, які на той час були розвинутими, вважають, що саме важка промисловість сформувала світовий ринок. Другий етап охоплює другу половину XIX ст. та початок Першої світової війни, саме в цей період у виробництві товарів відбувався науково-технічний прогрес, а також проходило покращення транспортних шляхів. Третій етап проходив між двома світовими війнами і ознаменувався як руйнівний період міжнародної торгівлі. Четвертий етап охопив повоєнні роки, в цей час міжнародна торгівля почала розвиватися краще і було досягнуто щорічного приросту світового експорту на 7%. П'ятий етап це є сучасний стан міжнародної торгівлі, і він характеризується індустріалізацією більшості країн, та посиленням міжнародної конкуренції.

Міжнародна торгівля посідає провідне місце в світових економічних відносинах і є важливим фактором у формуванні та функціонуванні світового господарства. В цілому, міжнародна торгівля представляє собою відносини, які виникають між резидентами різних країн з приводу обміну товарами та послугами і іншими результатами людської праці. За допомогою цієї торгівлі, країни можуть поповнитися дефіцитними товарами і реалізовувати ті товари, які є в надлишку.

Важливою умовою для економічного зростання країн світового співтовариства є міжнародна торгівля. Особливо роль міжнародних торговельних відносин зростає у сучасних умовах, коли відбувається глобалізація світового господарства, починають розвиватися процеси міжнародної економічної інтеграції, відбувається міжнародний поділ праці. І для України, міжнародна торгівля є важливим напрямом господарської діяльності, вона вносить свій вклад в пріоритети розвитку національного експортного потенціалу. Завдяки розвитку

зовнішньоторговельних зв'язків наша країна вирішує проблему нестачі енергоносіїв, деяких споживчих товарів, окремих видів новітніх машин і технологій.

Актуальність теми полягає в тому, що сьогодні міжнародна торгівля має важливе значення для економічного розвитку, вона представлена світо господарськими зв'язками, за допомогою яких функціонує національна економіка, тому виявити її вплив є актуальним у наш час.

Метою курсової роботи є дослідити вплив міжнародної торгівлі на розвиток національної економіки, визначити методи регулювання міжнародної торгівлі, провести аналіз міжнародної торгівлі в Україні.

Об'єктом дослідження виступає механізм здійснення міжнародної торгівлі.

Предметом є міжнародна торгівля.

1. Суть і роль міжнародної торгівлі для глобального розвитку економіки

Історично першою формою міжнародних економічних відносин являється міжнародна торгівля і в сучасному світі є однією з головних рушійних сил економічного розвитку. В цілому це сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами, а також продуктами інтелектуальної праці всіх країн. За словами Джефрі Сакса міжнародна торгівля на сьогодні становить 80% всіх міжнародних відносин.

Участь в міжнародній торгівлі для окремих країн набуває форми зовнішньої торгівлі, під цим розуміється торгівля однієї країни з іншими, яка складається з двох потоків товарів і послуг: експорту, тобто вивезення товарів і послуг з однієї країни в іншу, і імпорту – ввезення товарів і надання послуг в країну. [6] Згідно прийнятими світовими стандартами статистики міжнародної торгівлі головними ознаками купівлі (імпорт) та продажу (експорт) є перетин товаром митного кордону країни та запис цього факту у підходящій митній звітності.

Зовнішня торгівля у своїй сукупності утворює міжнародну торгівлю, яку можна розглядати з операційної точки зору та державно-політичної. З операційної точки зору міжнародна торгівля представлена безпосереднім обміном товарами і послугами між країнами і міжнародними організаціями. Тобто відбувається рух товарів, контроль за поставками і відвантаженням товарів, вдосконалюється структура експорту та імпорту. З державно-політичної точки міжнародна торгівля – це є особливий тип суспільних відносин, які виникають в процесі і з приводу обміну товарами та послугами між країнами, які характеризуються власною зовнішньоторговельною політикою. Ці відносини регулюються договорами, угодами та іншими нормами міжнародного права. [8]

Порівнюючи цих два підходи можна сказати, що суб'єктами у операційному підході виступають фізичні та юридичні особи, держави, міжнародні організації, а у державно-політичному лише держави та міжнародні організації. Щодо цілей цих підходів то у операційному при імпорті відбувається задоволення потреб у товарах і ресурсах, а при експорті – реалізація комерційного інтересу, у підході державно-

політичному досягаються економічні і політичні інтереси держави. Інструментом першого підходу є контракти і угоди, а другого – норми міжнародного торговельного права, домовленості, угоди. Об'єктом операційного підходу є операція з експорту чи імпорту, а державно-політичного підходу є торговельний обмін. [6]

Рис.1. Підходи до розуміння сутності міжнародної торгівлі

Стандартна модель міжнародної торгівлі поєднує попит і пропозицію як в країні, так і за її межами. Ця модель враховує взаємний попит, який показує, скільки необхідно країні імпортного товару, щоб вона була зацікавлена в експорті іншого товару. Якщо одночасно врівноважується попит і пропозиція на товари і послуги як у внутрішній так і в міжнародній торгівлі, тоді досягається загальна міжнародна рівновага.

Існують також чинники міжнародної торгівлі. Серед них є найбільш важливими, такі як впровадження науково-технічної революції, а саме виробництво нових видів продукції, поява нових видів галузей, оновлення основного капіталу; поглиблення міжнародного поділу праці та інтернаціоналізація виробництва;

розвиток торговельно-економічної інтеграції шляхом створення зон вільної торгівлі, формування спільних ринків, введення єдиного тарифу на товари для країн.

Під міжнародної торгівлею часто розуміють як торгівлю послугами, так і торгівлю товарами. *Торгівля послугами*-це система міжнародних відносин, які виникають між продавцями та покупцями з приводу придбання або продажі різних видів послуг. Товари міжнародної торгівлі поділяють на: обороні та обов'язкові соціальні послуги; комунальні послуги та будівництво; освіта та охорона здоров'я; суспільні роботи; оптова і роздрібна торгівля, ресторани і готелі, туристичні бази. *Торгівля товарами*-це форма зв'язку між виробниками товарів різних країн, які є економічно залежними між собою. [3]

Також виділяють структуру товарного потоку, де дано походження та призначення товарів, а також ступінь їхньої обробки. За походженням виділяють: переробну та видобувну промисловість, сільське господарство та сферу послуг. За призначенням товарні потоки поділяються на продовольчі товари та напої, транспортні засоби, промислова сировина, машини, обладнання, промислові товари народного споживання, паливо. За ступенем обробки є сировинні товари, готові вироби та напівфабрикати. [8]

Крім того, існує географічна структура, організаційна географічна структура та територіальна географічна структура. Географічна структура – це розподіл торговельних потоків між країнами. Організаційна географічна структура містить дані про міжнародну торгівлю між країнами, які відносяться до певних інтеграційних спільнот або є виокремленими в групи за певними критеріями. Територіальна географічна структура являє собою дані про міжнародну торгівлю в країнах, які входять до одної частини світу або групи.

На підставі Гармонізованої системи опису та кодування товарів (ГС) здійснюється близько 98% міжнародної торгівлі. Більшість країн використовують цю систему для встановлення митних тарифів, а також для формування міжнародної торгової статистики. Є певні ознаки, щодо групування товарів за ГС. Серед них, як

вже вище зазначалось, виділяється походження товарів, які можуть бути тваринного походження та рослинного, також для чого призначені ці товари, та ступінь їхньої обробки.

В наш час у світовій економіці широко використовується система класифікації послуг, які вказані у Генеральній угоді з торгівлі послугами (ГАТС). У ГАТС застосовується класифікатор послуг, який був розроблений секретаріатом Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ). За ним послуги класифікуються на: послуги із захисту довкілля, ділові послуги, транспортні послуги, фінансові послуги, послуги з охорони здоров'я, послуги оптової та роздрібною торгівлі, та інші.

Міжнародна торгівля стимулює національну економіку до зростання, також дає можливість спеціалізуватися у деяких провідних сферах економіки, імпортувати ту продукцію яку сама не виробляє, крім того сприяє запровадженню нових технологій та ідей. [8]

Про роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку свідчать праці відомих економістів, таких як Б.Баласса, М. Мікаелі, К.Джея та інші. З результатів їхніх досліджень випливає, що існує значна кореляція між зміною частки експорту у ВВП і темпами змін ВВП, а також темпи зростання ВВП і експорту високо корелюють між собою, і якщо збільшується зростання доходу від експорту на 1%, то це призводить і до збільшення темпу зростання ВВП на 0,1%.

Економічному розвитку країни сприяє міжнародна торгівля створюючи можливість для реалізації її значних переваг і розвитку нових. Також вона стимулює до більш швидшого та ефективнішого використання внутрішніх ресурсів і дозволяє отримати користь та значні переваги спеціалізації і участі у міжнародному поділі праці. Держави мають змогу задовольнити свої потреби в технологіях, сировині, чи товарах, які не виробляються на їх територіях або під час виробництва призводять до значних втрат.

За рахунок світового ринку відбувається додатковий попит за допомогою якого долається невеликий внутрішній ринок, збільшується ефект економії

масштабів шляхом доступності до більших та різноманітніших ринків. Міжнародна торгівля має як і прямий вплив так і непрямий вплив на темпи відтворення. Непрямий вплив пов'язаний із створенням підприємств, які допомагають долати інертність, а також обслуговувати зовнішній сектор.

Національні виробники взаємодіючи із іноземними торговельними партнерами, поліпшують свою технічну базу, впроваджують сучасні методи управління, і як наслідок цього збільшується економічне зростання.

Значну роль в економічному розвитку країни відіграє зростання конкурентоспроможності національного виробництва. Згідно з визначенням Організації економічного співробітництва і розвитку під конкурентоспроможністю розуміють рівень який може досягнути країна за вільних і справедливих умов, виробляючи товари і послуги, які відповідають вимогам міжнародних ринків, і в той же час підвищуючи доходи протягом певного часу. Оцінюється конкурентоспроможність за інфраструктурою, урядовою та бізнесовою ефективністю і економічною діяльністю. Аналізуючи значення і роль конкурентоспроможності в сучасному світі враховується зв'язок між середовищем конкретної країни та процесом створення багатства, а також вплив певних чинників на нього.

Важливим показником конкурентоспроможності держави є конкурентоспроможність експорту, який дає змогу отримати країні більше іноземної валюти, імпортувати товари та послуги, які є необхідними для підвищення продуктивності праці, рівня життя. Також за допомогою нього підприємства орієнтуються на високі стандарти, відчувають конкуренцію та отримують більший доступ до інформації. Саме конкурентоспроможність експорту країни засвідчує ефективність її інтеграції у світове господарство та пристосування до сучасної глобальної економіки. [6]

2.Методи регулювання міжнародної торгівлі

Згідно із Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» наша країна здійснює регулювання зовнішньоекономічної діяльності за допомогою передбачуваних у законах актів тарифного та нетарифного регулювання.

Завданнями державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є забезпечення найсприятливіших умов для інтеграції української економіки та системи міжнародного поділу праці;заохочення до конкуренції;захист економічних інтересів України та законних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;створити рівні можливості для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності розвивати всі види підприємницької діяльності незалежно від форм власності.

Головними методами регулювання міжнародної торгівлі є тарифне та нетарифне регулювання.

У тарифному методі найпоширенішим видом є мито на імпорт. Під митом розуміють непрямий податок,який накладається на товари,що перетнули кордон держави. Мито виконує певні функції,а саме протекціоністську,тобто вводяться обмеження на ввезення імпортних товарів і тим сам підвищується зростання підприємницької діяльності національних виробників;фіскальну,яка застосовується для того,щоб наповнити державний бюджет за рахунок митних стягнень,податків з товарі які були переміщені через митний кордон;балансувальну,яка спрямована на захист від небажаного експорту товарів внутрішні ціни на які є нижчі від світових.

Існують такі види мита: за способом нарахування є специфічне мито нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару,що обкладається митом,як правило вони накладаються на стандартизовані товари; адвалерне мито відбувається встановлення відсотка від митної вартості товару; комбіноване,яке об'єднує у особі і специфічне і адвалерне мито. За впливом мито поділяється на реальне і номінальне. За напрямом руху є ввізне мито тобто відбувається нарахування на товари,які ввозяться на митну територію країни,та вивізне мито здійснюється нарахування на товари,які вивозяться за межі країни. За

принципами обмеження є мита спеціальні, компенсаційні та антидемпінгові. Спеціальне мито може застосовуватись як захист при умові, якщо товари які ввозяться на територію країни можуть завдати шкоди або завдають її національним виробникам подібних чи конкуруючих товарів, або як запобіжний захід щодо учасників зовнішньоекономічної діяльності, які порушують інтереси у даній галузі. Антидемпінгове мито застосовується для запобігання надлишку імпортованих товарів за заниженими цінами, для того, щоб захистити вітчизняного виробника і внутрішній ринок. За терміном дії мито є постійним і сезонним. Сезонне мито встановлюється для регулювання експортних та імпортованих товарів на термін до чотирьох місяців, в залежності від сезону. І за походженням мито поділяють на автономне і конвенційне. Автономне мито воно встановлюється державою автономно, незалежно від міжнародних договорів, а конвенційне – це спеціальне мито з пільговим розміром, яке встановлюється на окремі види товарів та послуг, з метою забезпечення заінтересованості в їхньому експорті та імпорті.

Ставка мита фіксується у митному тарифі. Під митним тарифом розуміється перелік тарифів з яких стягується плата при їхньому ввезенні до держави. Зазвичай він вводиться для того, щоб захистити вітчизняне виробництво від зовнішньої конкуренції. Крім того і вводяться митні тарифи на експорт товарів – це відбувається для того, щоб підтримати достатній рівень пропозиції даних товарів на внутрішньому ринку та обмеження надлишкового експорту субсидованого продукту. [7]

Сутність нетарифного регулювання полягає у тому, щоб забезпечити захист інтересів держави та окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Нетарифні методи поділяються на три групи: кількісні, приховані, фінансові. *Кількісні обмеження* включають у себе квотування, ліцензування, та добровільні обмеження експорту. Під квотою розуміють кількісну міру обмеження експорту або імпорту товару, визначеною сумою або кількістю на певний проміжок часу. У більшості квоту використовують для регулювання імпорту сільськогосподарської продукції.

За напрямом дії квоти поділяються на експортні та імпортовані.

За масштабом охоплення квоти є глобальними і індивідуальними. Глобальні встановлюються на імпорт чи експорт визначеного товару на певний час, незалежно від того з якої країни він імпортується чи у яку експортується. Метою таких квот є досягнення потрібного рівня внутрішнього споживання. Індивідуальні квоти встановлюються кожною країною яка експортує чи імпортує товар. Наслідками введення квот є утримання обсягу імпорту на незмінному рівні, що призводить до зростання внутрішнього виробництва і споживання; вони являють собою абсолютну величину і відносно ціни товару є негнучкими; також є прямим джерелом монопольного прибутку. Квота здійснюється на основі видачі ліцензій.

Ліцензія – це дозвіл, який видається державними органами на експорт і імпорт товарів у визначених кількостях за встановленим проміжком часу. Виділяють основні види ліцензій: разову – це ліцензія яка видана фірмі для здійснення однієї зовнішньоторговельної операції на термін до 1 року на дозвіл експорту або імпорту товарів; глобальна ліцензія – це дозвіл на вивезення та ввезення товарів за визначений проміжок часу без обмеження кількості; генеральна ліцензія – це дозвіл на експорт чи імпорт товару протягом року; автоматична ліцензія – це дозвіл, який надається одразу ж після отримання від експортера чи імпортера заявки на безперешкодне вивезення або ввезення товару, і ця заявка не може бути відхилена органами держави.

Під добровільним обмеженням експорту розуміють обмеження експорту, створене на зобов'язанні одного з торгових учасників обмежити обсяг вивезення, прийнятому в рамках міжнародної угоди про встановлення квот на експорт товару.

За допомогою *прихованих обмежень* держави можуть в односторонньому порядку обмежувати експорт або імпорт товарів. До них відносять: технічні бар'єри, державна закупівля, внутрішні податки і збори.

Технічні бар'єри – це є санітарні обмеження, вимоги до маркування і упакування товарів, національні стандарти якості.

Внутрішні податки і збори являть собою податки, які накладають державні або місцеві органи влади на імпортовані товари, це може бути акцизний податок, податок на додаткову вартість, а також вводити збори за митне оформлення.

Державні закупівлі полягають у тому, що органи держави, підприємства мають купувати визначені товари тільки в національних виробників, навіть якщо ці товари будуть дорожчі за імпортовані.

Метою *фінансових методів* є дискримінація іноземних компаній на користь вітчизняних виробників і експортерів на основі зниження вартості експортного товару і підвищення його конкурентоспроможності на світовому ринку. Фінансові методи включають у себе: демпінг, субсидії, експортне кредитування.

Демпінг являє собою експорт товарів за нижчими цінами від собівартості або нижчими цінами, ніж на внутрішньому ринку. Розрізняють спорадичний, постійний та навмисний демпінг. Спорадичний демпінг – це продаж товарів, які фірма не може реалізувати у себе країні і не бажаючи зупинити виробництво, вона продає товари за нижчими цінами на зовнішньому ринку. Постійний демпінг представлений тривалим продажем товарів на світовому ринку за нижчими цінами, ніж на внутрішньому. Навмисний демпінг – це навмисне короткотривале зниження експортних цін з метою витиснення конкурентів з ринку і наступного встановлення монопольних цін.

Субсидії – це є фінансова або інша підтримка органами держави виробництва, продажу, експорту товарів, у результаті якої суб'єкт господарських відносин країни експорту отримує прибуток. Розрізняють пряме і непряме субсидування. Прямі субсидії являють собою виплати експортеру після того як він здійснив експортну операцію, що дорівнюють різниці між його витратами і отриманим доходом. Такі субсидії є забороненими СОТ. Непрямі субсидії вони встановлюються у вигляді податкових або інших пільг. Також розрізняють експортні субсидії і внутрішні. Експортні субсидії – це бюджетне фінансування національних експортерів, що надає змогу їм продавати товари іноземним покупцям

за нижчою ціною ніж на внутрішньому ринку. Внутрішні субсидії – це є фінансування внутрішнього виробництві товарів, які конкурують з імпортерами.

Експортне кредитування використовується для приховання експортних субсидій, яке передбачає стимулювання розвитку експорту вітчизняними виробниками. Експортне кредитування надається у вигляді державних кредитів іноземним імпортерам, при умові купівлі товарів тільки у фірм країни, що надала цей кредит, та у вигляді субсидованих кредитів вітчизняним експортерам. [6]

Державне регулювання має мати на меті поглиблення міжнародної торгівлі України шляхом її інтеграції у світове господарство.

3. Аналіз міжнародної торгівлі України 2010-2015

Розвиток глобалізації та інтеграції світової економіки в сучасних умовах не може не вплинути на Україну яка має високий економічний потенціал. Відповідно входження нашої держави до світової економічної спільноти має велике значення у розбудові нашої держави.[8]

Аналізуючи зовнішньоторговельні операції товарами і послугами за 2010 рік можна сказати, що вони були здійснені із 194 країнами світу. До країн ЄС було експортовано 23,3% товарів, а до країн СНД – 35,1%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі становило 6311,7млн.дол, а від’ємне сальдо – 9337 млн. дол. Головними партнерами в експорті товарів і послуг були такі країни як Італія – 1%, Польща – 1%, Росія – 44%, Білорусь – 1%, Туреччина – 1%. У географічному розподілі імпорту відбулося збільшення поставок з усіх регіонів. За рахунок енергоносіїв збільшилися поставки з Російської Федерації, а також з країн Азії. З країн СНД імпортовано – 44,6%, а з країн ЄС – 30,9%. Профіцит торгівлі послугами в 2010 році збільшився у два рази порівняно із 2009 і становив 4,9млрд.дол. Головними партнерами в імпорті були Китай – 2%, РФ – 15%, Білорусь – 1%, Польща – 3%. [2]

У 2011 році зовнішньоторговельні операції були здійснені із 217 країнами. Обсяг експорту послуг збільшився відносно минулого року на 16,5%, і становив 13697,6млн.дол., обсяг імпорту у свою чергу зріс на 14,7% відносно 2010 року, і становив 6248млн.дол. Позитивне сальдо послугами становило 7449,6млн.дол. Найбільшого значення у експорті мали транспортні послуги, що становили 66%, а також технічні та професійні послуги – 13,6%. До країн СНД було експортовано 45,5% послуг, до країн ЄС – 26,1%. Основним партнером залишалась Росія, обсяги послуг якій становили 5624,9млн.дол. Імпорт послуг порівняно із попереднім роком зріс на 800,3млн.дол. Найбільшого значення у імпорті послуг мали транспортні послуги – 25,1%, фінансові послуги – 15,3%, професійні та технічні послуги – 17,9%.

Експорт товарів становив 68409,8млн.дол., і порівняно із 2010 роком збільшився на 33,1%. Зовнішньоторговельні операції проводилися із партнерами з

222 країн. До країн СНД було експортовано 33,8% товарів, до країн ЄС – 27%. Від’ємне сальдо становило 14197,1млн.дол. Найбільші надходження імпорту товарів здійснювалися із Росії – 35,3%, Німеччини – 8,3%, Білорусі – 5,1%, Польщі – 3,9%. [2]

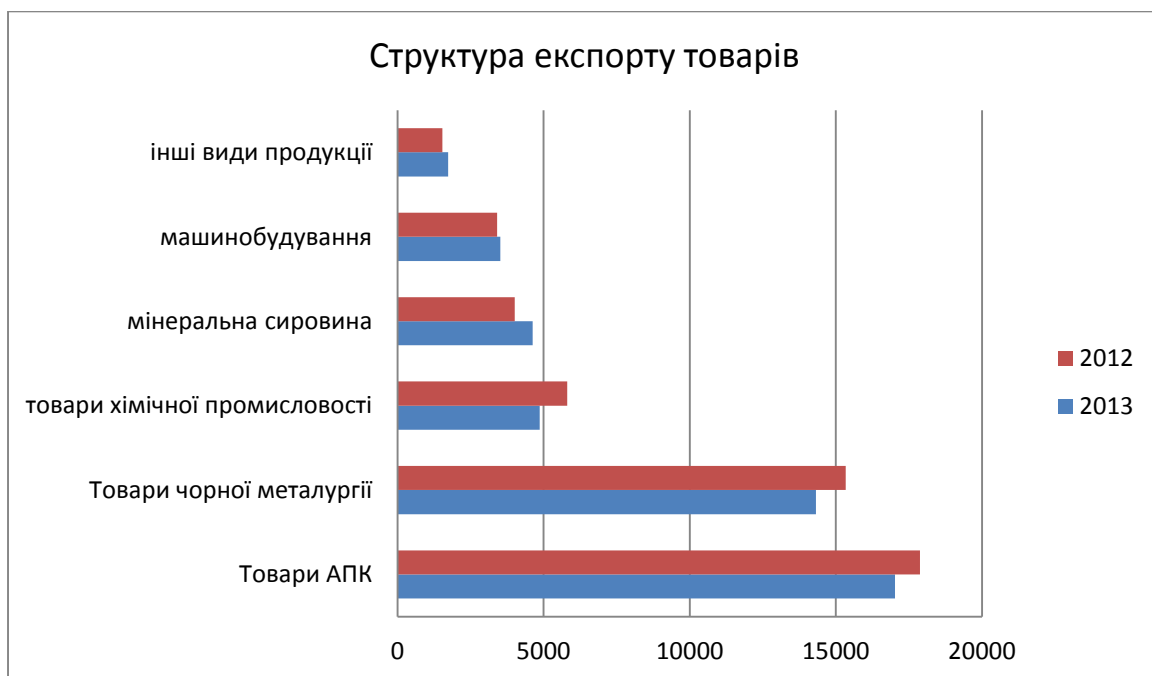
У 2012 році обсяг експорту та імпорту товарів і послуг порівняно із 2011 роком майже не змінився. Експорт товарів і послуг становив 82,4млрд.дол., і збільшився із попереднім роком на 0,3%, імпорт – 91,4млрд.дол., і збільшився на 2,9%. Від’ємне сальдо становило – 9 млрд. дол. Експорт товарів та послуг до країн СНД становив 31,3млрд.дол. і порівняно із попереднім роком зменшився на 3,4%, до країн ЄС – 20,9млрд.дол. і зменшився порівняно із 2011 роком на 3%. Імпорт товарів та послуг до країн СНД становив 35,7млрд.дол. і порівняно із попереднім роком зменшився на 7%, до країн ЄС – 29,9млрд.дол. і 2,4% збільшився відповідно до 2011 року.

Зовнішньоторговельні операції товарами здійснювалися із 215 країнами, експортувала до 191 країни, а імпортувала із 207 країн. Негативне сальдо товарами складало 15,9млрд.дол.. На створення від’ємного сальдо впливали нафта, палива мінеральні, полімерні матеріали, фармацевтична продукція та інші. Найбільше експортні поставки здійснювалися до Росії – 25,6% сюди надходили чорні метали, залізничні локомотиви, до Польщі поставлялися руди, чорні метали, шлаки, плоди олійних рослин, що в сукупності становили 3,7%, до Індії – 3,3% сюди надходили палива мінеральні, добрива, жири та олії тваринного і рослинного походження. Як бачимо у товарній структурі експорту переважали чорні метали, мінеральні продукти, жири та олії рослинного і тваринного походження, харчові продукти, механічні та електричні машини. Найбільші імпортні поставки здійснювалися з Росії – 32,4% до нас надходила нафта та продукти її переробки, механічні машини, з Китаю – 9,3% ми отримували електричні та механічні машини, з США – 3,4% постачалися засоби наземного транспорту, палива мінеральні, нафту. Із цих даних ми спостерігаємо, що значна частка у структурі імпорту товарів припадала на мінеральні продукти, плавучі засоби, готові харчові продукти, засоби наземного транспорту.

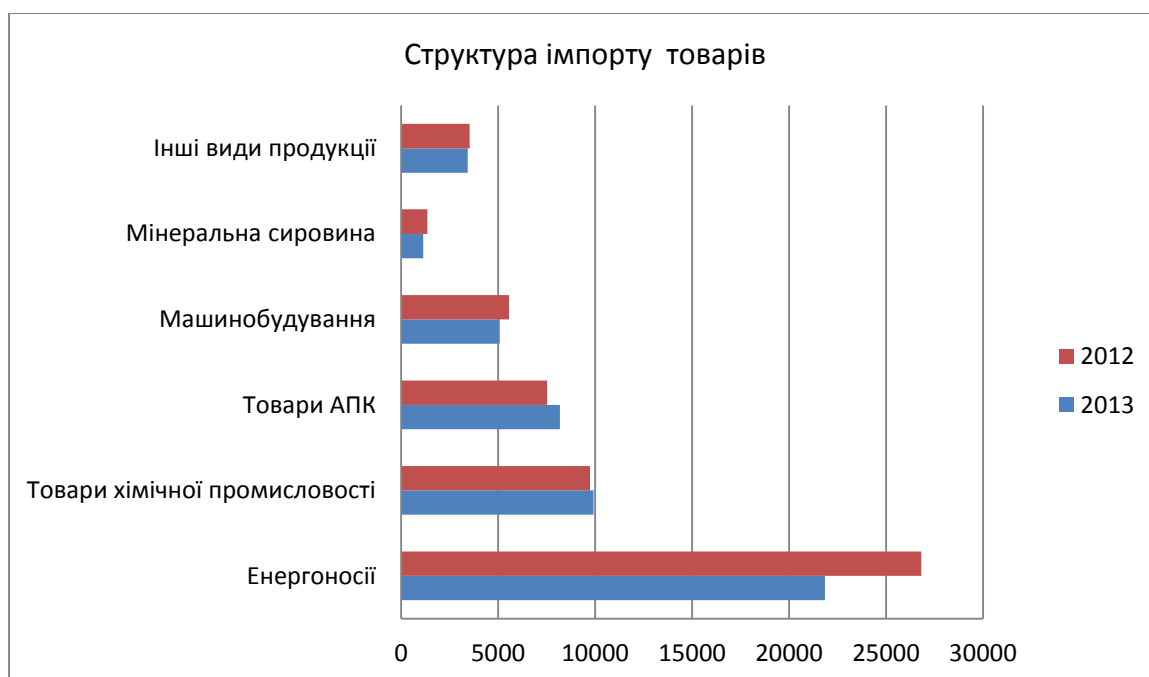
Зовнішньоторговельні операції послугами здійснювалися із 230 країнами. Експорт послуг становив 13,6млрд.дол., імпорту послуг становив 6,7млрд.дол. Позитивне сальдо становило 6,9млрд.дол., і на його формування впливав морський транспорт, трубопровідний транспорт, ділові та технічні послуги. Найбільше послуг надходило до Росії, Великої Британії, США, Швейцарії, а отримувались Україною від Кіпру, Росії, Туреччини, Австрії.[11]

Відповідно до даних СОТ у 2013 році 0,34% світового експорту та 0,41% імпорту товарів належало Україні. Обсяг експорту товарів порівняно із 2012 роком знизився на 7,8%, і становив 63,3млрд.дол., імпорту скоротився на 9,1%, і становив 77млрд.дол. Негативне сальдо становило 8,5млрд.дол., яке зменшилося на 14,6% відповідно до минулого року. Найбільша частка у структурі експорту припадала на продукцію АПК – 17млрд.дол., на металургію – 14,3млрд.дол., і третє місце займала хімічна промисловість – 4,9млрд.дол. Відбулося скорочення цін на зернові та олійні культури, приблизно на 20-30%.(Рис.2)

Рисунок2.[2]

У структурі імпорту найбільша частка припадала на енергоносії – 21,8млрд.дол., товари хімічної промисловості – 9,9млрд.дол. і третє місце займали товари агропромислового комплексу – 8,2млрд.дол.(Рис.3)

До країн СНД експортувалось 36%, до країн ЄС – 26%. Імпорт до країн СНД складав 37%, до ЄС – 35%. Загальний обсяг товарами харчової промисловості і сільського господарства в 2013 році становив 25,2 млрд. дол., що на 0,8% є меншим порівняно із 2012 роком. Найбільший приріст експорту становило м'ясо птиці, насіння ріпаку, готові харчові продукти. З України за підсумками 2013 року було експортовано 26,5 млн. тонн металопродукції, що є на 3,6% більшим ніж у попередньому році. Найбільшого значення мали напівфабрикати. Загальний обсяг експорту машинобудування в 2013 році склав 10,3 млрд. дол., що є значно меншим ніж у 2012 – 12,98 млрд. дол. Найперше це зумовлено тим, що скоротилися поставки вагонів та локомотивів у Росію на 40%, від чого Україна не отримала 1,64 млрд. дол. Скоротився і експорт приладобудівної галузі на 5%. Імпорт машинобудування скоротився на 13,9%. Експорт товарів хімічної промисловості в 2013 році склав 4,86 млрд. дол., що на 16,4% менше ніж у 2012 році. Скорочення продажу пластмас, полімерних матеріалів та добрив і в більшості призвело до падіння експорту. Імпорт товарів хімічної промисловості порівняно із експортом збільшився на 2%. Головною причиною скорочення експорту та зростання імпорту товарів хімічної промисловості вважають несприятливу кон'юнктуру світових ринків та

високу ціну сировини природного газу. Щодо експорту мінеральної сировини то у 2013 році він збільшився на 15,4% та становив 4,62млрд.дол. найбільший приріст експорту складала такі товари як сіль,залізна руда та інші. Імпорт у свою чергу скоротився на 16% за рахунок збільшення товарів із високою доданою вартістю.[13]

У 2013 році експорт послуг зріс на 6,7% до 14509млрд.дол.,імпорт послуг на 13,6% до 7649млрд.дол.,порівняно із 2012 роком. Зовнішньоторговельні операції проводилися із 223 країнами. Найбільшого значення у імпорті послуг мали транспортні послуги – 21,6%,послуги пов'язані із фінансово діяльністю – 13,1%,послуги пов'язані із інтелектуальною власністю – 10,4%,державні послуги – 10,2% та послуги пов'язані із подорожами – 9,8%. Найбільше значення у експорті послуг належало транспортним послугам – 56,1%,послугам з переробки матеріальних ресурсів – 11,9%,діловим послугам,що становили 11,8% та інформаційним і телекомунікаційним послугам – 10%. Експорт послуг до країн СНД зменшився і становив 41,3%,до країн ЄС збільшився і склав 29%. [10]

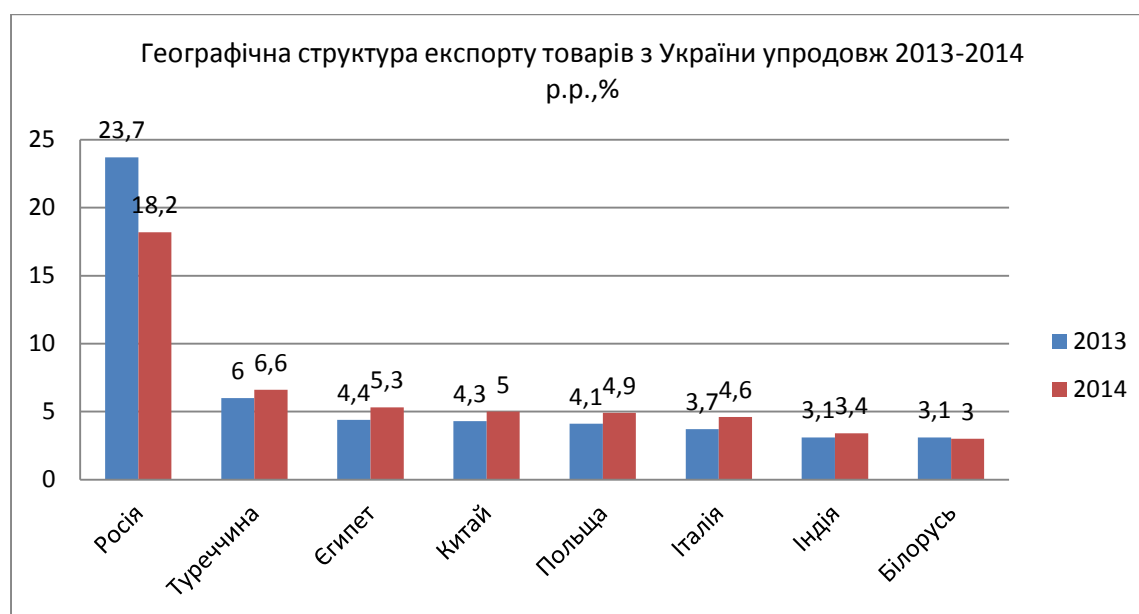
За даними Державної служби статистики України експорт товарів у 2014 році становив 53,9млрд.дол.,який скоротився 13,5% порівняно із 2013 роком,а у порівняні із 2010 роком збільшився на 6,2%,щодо імпорту то його обсяг становив 54,4млрд.дол.,який також скоротився порівняно із попереднім роком на 28,2%,а відносно 2010 року на 9,8%. Негативне сальдо становило 0,5млрд.дол. На виникнення негативного сальдо як і у попередні роки вплинуло перевищення імпорту товарів над їхнім експортом. На формування від'ємного сальдо вплинули певні групи товарів,а саме: нафта,пластмаси,палива мінеральні,фармацевтична продукція,та інші. Коефіцієнт покриття експортом імпорту у 2014 році склав 0,99(Табл.1).[12]

Міжнародна торгівля України товарами упродовж 2010-2014 р.р.[2]

	2010	2011	2012	2013	2014
експорт, млн.дол.	50744,3	67594,1	67779,8	62305,9	53901,7
у % до попереднього року		133,2	100,3	91,9	86,5
імпорт,млн..дол.	60352,0	81040,5	83135,4	75834,6	54428,7
у % до попереднього року		134,3	102,6	91,2	71,8
сальдо,млн.дол.	-9607,7	-13446,4	-15355,6	-13528,7	-527,0
коефіцієнт покриття експортом імпорту	0,84	0,83	0,82	0,82	0,99

Зовнішньоторговельні операції проводилися із 217 країнами. Експорт товарів до ЄС складав – 17004,7млн.дол у відсотках це 31,5% і порівняно із 2013 роком він збільшився на 431,2млн.дол або на 2,6%. Насамперед збільшилися поставки жирів та олії тваринного і рослинного походження на 58,4%,деревини і виробів із неї на 21,8%,зернових культур на 5%. Експортні поставки товарів до країн у продовж 2013-2014 року відображені на рис.4.

Рисунок 4.[2]

Згідно цих даних ми бачимо, що найсуттєвіші експортні поставки серед країн ЄС у 2014 році здійснювалися до Польщі – 4,9% сюди належать такі товари як чорні метали, руди, електричні машини; до Італії – 4,6% постачалися зернові культури, чорні метали; до Німеччини – 3% надходили електричні машини, одяг, текстильні машини; до Угорщини – 2,8% постачалися палива мінеральні, нафта, чорні метали. Серед інших країн до Росії – 18,2% надходили чорні метали, продукти неорганічної хімії; до Туреччини – 6,6% надходили плоди олійних рослин, добрива; до Єгипту – 5,3% постачалися чорні метали, зернові культури; до Китаю – 5% поставлялися руди, шлак і золи; до Індії – 3,4% надходили палива мінеральні, нафта, жири рослинного чи тваринного походження; та до Білорусі надходили залишки і відходи харчової промисловості, палива мінеральні, нафта, чорні метали, що у сукупності становили 3%. Порівнявши дані за 2013 – 2014 рік можна сказати, що експортні надходження до більшості країн у 2014 році збільшилися порівняно із 2013 роком, та одночасно скоротилися до Росії та Білорусі відповідно до минулого року.

Імпорт товарів із країн ЄС у 2014 році складав 21059,8млн.дол. або 38,7% і порівняно із попереднім роком скоротився на 5707,1млн.дол або на 21,3%. Його скорочення пов'язане із зменшенням поставок засобів наземного транспорту, паперу та картону, механічних машин, хімічної продукції, полімерних матеріалів. Імпортні надходження в Україну упродовж 2013-2014 року відображені на рис.5. Як бачимо найбільші надходження серед країн ЄС здійснювалися із Німеччини – 9,9% до нас надходили палива мінеральні, нафта, механічні машини; із Польщі – 5,6% постачалися пластмаси, електричні машини, нафта, палива мінеральні; із Італії – 2,8% до України надходили полімерні матеріали, фармацевтичні продукти, механічні машини; із Угорщини – 2,7% постачалися електричні машини, пластмаси, нафта. Серед інших країн із Росії – 23,3% надходили палива мінеральні, нафта, механічні та електричні машини; із Китаю – 9,9% постачалися полімерні матеріали, пластмаси; із Білорусі – 7,3% надходили палива мінеральні, нафта, механічні машини; та з США до України надходили засоби наземного транспорту, нафта, палива мінеральні і у сукупності становили 3,5%.

Рисунок 5.[2]

Аналізуючи дані цих двох періодів можна зробити такий висновок, що у 2014 році порівняно із 2013 роком імпорт товарів збільшився, але з Росії та США скоротився. Основні дані розвитку міжнародної торгівлі товарами за 2010-2014р.р. наведені у табл.2. Аналізуючи ці показники можна зробити певні висновки щодо сучасного стану та тенденцій розвитку міжнародної торгівлі України.

Таблиця 2

Динаміка розвитку міжнародної торгівлі товарами за 2010-2014р.р.[2]

Показник	2010	2011	2012	2013	2014
Обсяг експорту товарів, млн. дол. США	51405,2	68394,2	68830,4	63320,7	53913,5
Темп приросту, % до попереднього року	–	33,0	0,6	-8,0	-13,5
Обсяг імпорту товарів, млн. дол. США	60742,2	82608,2	84717,6	76986,8	54381,8
Темп приросту, % до попереднього року	–	36,0	2,6	-9,1	-28,3
Баланс зовнішньої торгівлі товарами, млн. дол. США	-9337,0	-142114,0	-15887,2	-13666,1	-468,3
Коефіцієнт покриття експортом імпорту	0,84	0,82	0,81	0,82	0,99

Згідно з даними таб.1 ми бачимо,що обсяги міжнародної торгівлі товарами в Україні є динамічними це свідчить про залежність зовнішньоекономічного сектору України від факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.[1]

Зовнішньоторговельні операції послугами у 2014 році здійснювалися із 221 країною. У 2014 році експорт послуг становив 11,5млрд.дол. і відповідно зменшився на 19,1% порівняно із минулим роком,але на 1,2% збільшився порівняно із 2010 роком. Імпорт послуг становив 6,4млрд.дол. і зменшився порівняно із 2013 роком на 15,3%,а у порівняні із 2010 роком зріс на 18%. Позитивне сальдо становило 5,1млрд.дол. На створення позитивного сальдо впливали транспортні послуги із переробки матеріальних ресурсів,інформаційні,комп'ютерні послуги. Коефіцієнт покриття експортом імпорту у 2014 році становив 1,81. Упродовж 2011-2014 року переважали транспортні послуги,які були пов'язані із доставкою до митного кордону держави-імпортеру,перевезення пасажирів,транспортування по трубопроводах газу,аміаку,енергоносіїв. У 2014 році експорт транспортних послуг скоротився на 3,1% відповідно до 2013 року і становив 53%. Телекомунікаційні,інформаційні послуги у 2014 році становили 14,5% і порівняно із минулим роком обсяг цих послуг зріс на 4,1%. Щодо імпорту послуг то упродовж 2011-2014 року також домінували транспортні послуги і у 2014 році їх обсяг становив 21,6%. Вагому частину імпорту складала послуги пов'язані із подорожами,у 2014 році становили 6,8млрд.дол. Порівняно із 2011-2013 роками де відбувалося збільшення будівельних послуг,у 2014 році обсяг їх зменшився на 43,5%. Впевнено можна сказати,що Україна займає важливе місце у міжнародній торгівлі послугами,що підтверджують дані табл.3. Відповідно до цих даних ми бачимо,що найбільше протягом 2014 року Україна експортувала свої послуги до Австрії,Великої Британії,Кіпру,Нідерландів,Німеччини.

Найсуттєвіші збільшення експорту спостерігалися у обсягах наданих Нідерландам за рахунок зростання послуг повітряного транспорту,послуг з будівництва, інформаційних і телекомунікаційних послуг,та Латвії були надані послуги автомобільного,залізничного транспорту,комп'ютерні і інформаційні

послуги. Відповідно зменшилися поставки ділових послуг та послуг повітряного транспорту до Бельгії. Також відбулося збільшення імпорту послуг від США в основному за рахунок державних та урядових послуг, від Мальти послуги пов'язані з подорожами. При цьому зменшилися надходження від Кіпру зокрема за рахунок скорочення послуг пов'язаних з інтелектуальною власністю, від Великої Британії скоротилися поставки ділових послуг та повітряного транспорту.[12]

Таблиця 3

Показники торгівлі послугами з країнами ЄС у 2012-2014р.р.млн.дол.[2]

Країни	Експорт послуг			Імпорт послуг			Сальдо		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Австрія	188	219,1	198	217,9	208,7	148	-30	10,5	50
Бельгія	301,6	327,1	75,8	84,2	82	56,6	217,4	245,1	19,2
Велика Британія	722,3	752,9	660,1	702	1060,3	705,8	20,3	-307,4	-45,7
Греція	71,3	61,2	57,2	34,4	47,8	43	36,9	13,4	14,2
Естонія	195,6	50,6	101,4	46,5	36	33,4	149,1	14,6	68
Іспанія	68,1	39,3	37,1	28	33	27,2	40,1	6,3	9,9
Італія	133,3	146,5	144,8	44,2	57,6	46	89,2	88,9	98,9
Кіпр	419,4	404,6	461,1	863,1	1017,8	512,5	-443,7	-613,2	-51,4
Мальта	82,7	86,5	109,4	2,2	3,5	88,7	80,5	83	20,7
Нідерланди	136,7	146,2	284,3	152,7	201,1	129,2	-16	-55	155,1
Німеччина	456,5	681	672,8	522,1	622,4	591,3	-65,6	58,6	81,5
Польща	140,3	217,9	202,8	175,4	167,5	148,4	-35,1	50,4	54,4
Португалія	11,6	8,7	7	41,4	20,7	11,6	-29,8	-12	-4,6
Румунія	30,4	53,2	50,6	10,2	11,6	18,5	20,3	41,6	32,1
Угорщина	76,5	183,4	98,8	107,9	85,1	65,4	-31,4	98,3	33,4
Франція	139,8	139,2	127,9	150,2	159,9	119,6	-10,4	-20,8	8,3

Для виявлення найбільш перспективних країн-імпортерів українських послуг було проведено ABC-аналіз, згідно з яким країни було класифіковано на три групи – А, В та С з метою виявлення тих країн які найбільше зацікавлені у розвитку та підтримці міцних відносин з Україною у сфері послуг. До групи А

увійшли Велика Британія, Німеччина, Кіпр – це ті країни, які мають найбільш прибуткові ринки збуту українських послуг. [12]

Щодо міжнародної торгівлі у 2015 році то обсяги як експорту так і імпорту скоротилися на третину. Загальний зовнішньоторговельний обіг склав 18,7 млрд. дол. Були здійснені зовнішньоторговельні операції із 200 країнами. До країн ЄС було експортовано 35% товарів, а імпортовано 41%. До країн СНД експортовано – 18%, а імпортовано – 25%. Виходячи із цих даних можна сказати, що наша країна за цей рік більше продала товарів ніж їх придбала. Основне скорочення припала на країни СНД. Експорт тут зменшився на 51,3%, імпорт – 57,8%. Передусім це зумовлено зменшенням торгівлі між Україною та Росією, внаслідок встановлення обмеження на взаємну торгівлю між ними. Порівняно із 2014 роком сальдо торгівлі з - 0,41 млрд. дол., перетворилося на 0,15 млрд. дол. Скорочення торгівлі з ЄС становило 33,9% експорту, та імпорту – 24%. Падіння експорту пов'язують із падінням цін на зерно та метали, а імпорту – через значне ослаблення гривні. У першому кварталі 2015 року найбільше скоротився експорт мінеральних продуктів, насамперед вугілля на 57,2%, чорних металів на 38,9%, машин та обладнання на 38,9%, засобів наземного транспорту на 72,6%. Експорт послуг склав 4 млрд 526,5 млн. дол., а імпорт – 2 млрд 375,2 млн. дол. Порівняно з I півріччям 2014 року експорт скоротився на 25,9%, імпорт – на 24,4%. Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 1,91. Зовнішньоторговельні операції проводилися із 212 країнами. [5]

4. Шляхи удосконалення і перспективи розвитку міжнародної торгівлі в сучасних соціально-економічних умовах

Оскільки міжнародна торгівля для України являється незамінною складовою на шляху до економічного зростання, тому наша держава повинна сприяти розвитку міжнародних торговельних відносин.

Існують негативні фактори, які впливають на розвиток міжнародної торгівлі, а саме: низька конкурентоспроможність наших товарів та послуг, оскільки наша продукція через зношування основних фондів та застарілі технології є досить енергомісткою, а також кінцева продукція має високу собівартість; нерозвиненість базових інститутів ринкової економіки, що спричиняє нездатність держави правильно визначати структурні пріоритети зовнішньої торгівлі, та позбавляє підприємства оборотним капіталом і інвестиціями для модернізації виробництва; нерозвиненість ринкової інфраструктури підтримки експорту, тобто відсутні ефективні та надійні системи фінансування та страхування експорту.

Попри те Україна має певні переваги для нормального розвитку міжнародної торгівлі, до яких належить великий потенціал високотехнічних галузей промисловості, сприятливі кліматичні умови та родючість землі, великий запас мінерально-сировинних ресурсів.

Для того, щоб Україна успішно існувала на міжнародних ринках необхідно розвинути експортний потенціал держави, освоювати стратегії глобального маркетингу, створювати конкурентоспроможні транснаціональні корпорації, залучати іноземний капітал для прискорення модернізації, розвивати міжнародний туризм до світового рівня, збільшити закупівлі новітніх технологій за кордоном, щоб створити нові конкурентоспроможні виробництва, та інші.

Для ефективної інтеграції нашої держави в сучасні світо господарські зв'язки необхідні певні передумови, а саме політико-правові, соціально-культурні, інфраструктурні та економічні. До основних політико-правових

передумов входить політичне визначення України, забезпечення територіальної цілісності та створення адекватної системи національної безпеки. Формування економічних передумов пов'язане із економічним та інституційним забезпеченням суверенітету, оцінкою експортного потенціалу. До соціально-культурних передумов належать виховання та відродження почуття власної гідності, створення умов соціально-культурної життєздатності українців, формування сучасної освіти з орієнтуванням на світові пріоритети. Інфраструктурні передумови пов'язані із розвитком транспортних комунікацій, розвитком сучасних інформаційно-комунікаційних систем з включенням їх до міжнародних систем. Участь України у інтеграційних процесах при умові цілеспрямованої внутрішньої структурної політики дасть змогу ефективніше та швидшими темпами виправити деформовану економіку.

Україна повинна активніше виявляти свої можливості в економічному відношенні. Для того, щоб Україна зайняла достойне місце на світовому ринку потрібно виробляти таку продукцію яка б була дешевшою від інших, і щоб користувалась великим попитом на ринку; потрібно виробляти високоякісні і високотехнічні товари. Наприклад, створення в країні державної інспекції з якості експортних товарів, яка могла б служити бар'єром на шляху проникнення недоброякісної продукції на зовнішні ринки, сприяла б випуску конкурентоспроможної продукції з урахуванням сучасних вимог іноземних споживачів до її якості. Україна має розвивати нову модель торговельно-економічних відносин, в основі якої має лежати єдність виробництва, експорту та імпорту.

Таким чином Україна зможе посісти гідне місце у міжнародній торгівлі не як сировинний придаток розвинутих країн, а як самостійна країна із сучасною економікою, яка широко використовує свій науково-технічний потенціал.[4]

Висновки

Міжнародна торгівля займає особливе місце у розвитку будь-якої держави. У результаті міжнародної торгівлі країна може розвивати декілька сфер діяльності, в яких вона спеціалізується, та імпортувати ті продукти і послуги які на її території не виробляються або які мають нижчу якість ніж у інших країнах.

Сучасна міжнародна торгівля здійснюється за методами тарифного та нетарифного регулювання, проводиться це для того, щоб захистити національні інтереси та економічну безпеку.

Відповідно до даних ми бачили, що як експорт так імпорт товарів і послуг у період 2010-2014 року зростає, лише у 2015 ці показники знизилися. Починаючи з 2010 року до 2014 року приріст імпорту товарів та послуг перевищував їх експорт, що спричинило виникнення від'ємного сальдо зовнішньоторговельного балансу. А у 2015 році ми спостерігали протилежну ситуацію, обсяг експорту був більшим за обсяг імпорту. Розглядаючи експорт товарів і послуг помітно, що у структурі експорту переважали чорні метали, нафта, харчові продукти, палива мінеральні, електричні машини. У структурі імпорту товарів переважали палива мінеральні, механічні та електричні машини, нафта полімерні матеріали. У експорті та імпорті послуг переважали транспортні послуги, послуги у сфері телекомунікації, інформаційні та комп'ютерні послуги, ділові послуги.

Україні також притаманні певні чинники, які перешкоджають розвитку міжнародної торгівлі, серед яких виділяють неефективне управління підприємствами, відсутність за кордоном збутової інфраструктури, загострення міжнародної конкуренції, нерозвиненість основних засад ринкової економіки. У зв'язку з цим були запропоновані певні заходи, які б могли покращити становище нашої держави у міжнародній торгівлі, а саме удосконалити фінансовий механізм регулювання експорту, залучувати іноземний капітал для

прискорення модернізації, впроваджувати міжнародні стандарти. Все це дасть змогу зміцнити позиції України у міжнародній торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Т. Л. Вишинська, О. В. Генералов, І. М. Севрук.,СУЧАСНИЙ СТАН ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ В УКРАЇНІ:Scientific Journal «ScienceRise» — №3/3(8)2015— с.1-5;
2. Державна служба статистики України.[Електронний ресурс]Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Економічний енциклопедичний словник.[Електронний ресурс]Режим доступу: <http://www.subject./economic/slovník>
4. Єлісеєнко, О. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України [Текст] / О. В. Єлісеєнко, Г. С. Скобелєва // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 4. – С. 9–12
5. Зовнішня торгівля України 2015 рік(інфографіка).[Електронний ресурс]Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/>
6. Козак Ю.Г.,Логвінова Н.С.,Барановська М.І. та ін.,Міжнародна торгівля:Навч.посіб./Ю.Г.Козак,Н.С.Логвінова,М.І.Барановська.—К.:Центр учбової літератури,2010—с.8
7. Онищенко.О.А.Механізм державного регулювання зовнішньої торгівлі/О.А.Онищенко,2009— с.1-8
8. Павленко І.І.,Варяниченко О.В.,Навроцька Н.А.,Міжнародна торгівля та інвестиції:Навч.посіб./І.І.Павленко,О.В.Варяниченко,Н.А.Навроцька.— К.:Центр учбової літератури,2012. —с.11-13
9. Побоченко Л.М.,Любарцева К.Д.,Аналіз торговельно-економічної співпраці України з країнами ЄС.[Електронний ресурс]Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5899/6649>
10. УНІАН інформаційне агентство. [Електронний ресурс]Режим доступу: <http://economics.unian.ua/>
11. Фризоренко А.О.Статистичний збірник «Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2012 році». — Київ,2013—с.9
12. Фризоренко А.О. Статистичний збірник «Зовнішня торгівля України

товарами та послугами у 2014 році». — Київ, 2015-с.их.№250/0/08.Звн-15

13. FORBES УКРАЇНА: Зовнішня торгівля України – 2013. Інфографіка, 2014.
[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://forbes.net.ua/№3>